

Bases Ètiques, Gestió i Qualitat dels Serveis d'Infermeria

2015/2016

Codi: 101805

Crèdits: 3

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500891 Infermeria	OB	1	2

Professor de contacte

Nom: Miguel Jiménez Pera

Correu electrònic: Miguel.Jimenez@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Equip docent

Carmen Bono Vosseler

Antonia Arceciado Marañón

Equip docent extern a la UAB

Nina Granel Giménez

Prerequisits

No hi ha prerequisits específics per cursar l'assignatura de bases ètiques, gestió i qualitat dels serveis en infermeria. No obstant això, es recomana haver realitzat l'assignatura d'evolució de les cures i pensament en infermeria, ja que en aquesta assignatura es treballen continguts vinculats a l'evolució de la infermeria com a professió i dins d'aquests es treballen aspectes relacionats amb la legislació i el desenvolupament històric de Sistema Nacional de Salut espanyol.

La metodologia utilitzada durant el grau d'infermeria permet treballar els coneixements de manera integrada al llarg de les diferents assignatures.

Objectius

Contextualització:

L'assignatura bases ètiques i gestió i qualitat dels serveis d'infermeria és una assignatura de 3 crèdits ECTS i és considerada com a obligatòria dins les directrius generals de Bases de la Infermeria del pla d'estudis, de la Universitat Autònoma de Barcelona, per a l'obtenció del títol de grau d'infermeria.

La pràctica de la infermeria fonamentada en el "tenir cura" de la persona sana o malalta, de la família o comunitat, mitjançant activitats destinades al manteniment, promoció, protecció de la salut i ajuda en el procés de rehabilitació i reinserció, implica la realització de funcions de caire assistencial, docent, investigador i de gestió de recursos, en l'àmbit d'actuació autònom o independent i també en el de col·laboració amb els diversos membres de l'equip de salut.

El desenvolupament d'aquesta pràctica es du a terme en el si d'un entorn social concret i en el marc d'un sistema de salut basat en uns principis, uns valors i unes normes socials i legals, que interactuen amb els valors de l'usuari i els del propi professional. Valors que en l'activitat quotidiana, en la presa de decisions sobre atenció de salut, poden entrar en col·lisió i presentar conflictes que facin sorgir dilemes ètics i legals.

Els continguts teòrics d'aquesta assignatura s'imparteixen durant el segon semestre de primer curs i s'integren amb una part de l'assignatura de nutrició mitjançant casos/problemes relacionats amb les necessitats d'alimentar-se.

Aquesta assignatura està relacionada amb els continguts de les assignatures evolució de les cures i pensament infermer, del segon semestre de primer curs i s'aplica de manera transversal al llarg de les diferents assignatures que constitueixen el Grau en Infermeria.

Objectius formatius de l'assignatura:

- Conèixer les obligacions i les responsabilitats que incideixen en l'exercici professional de la infermeria.
- Demostrar la capacitat d'aplicar un anàlisi crític i una rigorosa valoració de les situacions assistencials per tal d'ajudar a l'usuari i/o família a adoptar les conductes més adequades per aconseguir el seu benestar, partint del propi coneixement i l'aplicació de les normes legals i dels principis ètics, i en especial respectant els drets humans així com els drets de l'usuari.

Competències

- Adquirir i utilitzar els instruments necessaris per desenvolupar una actitud crítica i reflexiva
- Analitzar i sintetitzar fenòmens complexos
- Buscar, avaluar, organitzar i mantenir sistemes d'informació
- Col·laborar i integrar-se en grups i equips de treball.
- "Demostrar que es comprenen, sense prejudicis, les persones: considerar-ne els aspectes físics, psicològics i socials, com a individus autònoms i independents; assegurar que es respectin les seves opinions, creences i valors, i garantir el dret a la intimitat, a través de la confidencialitat i el secret professional."
- Demostrar que es coneix el codi ètic i deontològic de la infermeria espanyola i que es comprenen les implicacions ètiques de la salut en un context mundial en transformació.
- Demostrar que es coneixen els principis de finançament sanitari i sociosanitari i utilitzar adequadament els recursos disponibles.
- Demostrar que es coneixen els sistemes d'informació sanitària.
- Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua
- Expressar-se de manera fluida, coherent i adequada a les normes establertes, tant oralment com per escrit.
- Oferir una atenció sanitària tècnica i professional adequada a les necessitats de salut de les persones ateses, d'acord amb l'estat de desenvolupament dels coneixements científics de cada moment i amb els nivells de qualitat i seguretat que s'estableixen a les normes legals i deontològiques aplicables.
- Promoure i respectar el dret de participació, informació, autonomia i el consentiment informat, en la presa de decisions de les persones ateses, d'acord amb la manera com viuen el seu procés de salut-malaltia.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Adquirir i utilitzar els instruments necessaris per desenvolupar una actitud crítica i reflexiva.
2. Analitzar en diferents situacions els recursos sanitaris i sociosanitaris disponibles.
3. Analitzar i sintetitzar fenòmens complexos.

4. Argumentar amb evidències científiques la selecció de les cures infermeres més idònies per a una atenció professional adequada a les necessitats de salut de les persones.
5. Buscar, avaluar, organitzar i mantenir sistemes d'informació.
6. Col·laborar i integrar-se en grups i equips de treball.
7. Descriure i explicar el sistema sanitari espanyol.
8. Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
9. Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
10. Explicar els conceptes de deontologia professional, bioètica, fonaments del dret i la legislació espanyola en relació amb l'àmbit sanitari.
11. Explicar els principis ètics i les bases del consentiment informat.
12. Explicar la legislació relacionada amb les cures i la professió infermera.
13. Expressar-se de manera fluida, coherent i adequada a les normes establertes, tant oralment com per escrit.
14. Identificar els principis de finançament sanitari i sociosanitari, en el sistema sanitari de l'Estat espanyol i de Catalunya.
15. Identificar els valors, els principis i els dilemes ètics de les diferents situacions plantejades.
16. Indicar mesures que garanteixen el respecte de les opinions, les creences i els valors dels pacients com a individus autònoms i independents.
17. Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
18. Seleccionar les TIC disponibles en l'àmbit sanitari per obtenir, elaborar, gestionar, analitzar, planificar i generar informes.

Continguts

Continguts:

Principis ètics de la professió infermera

- Principis bioètics, valors i actituds, i la seva aplicació en la professió infermera.
- Competències de la professió i Codis Deontològics:
 - Codi ètic de la infermeria:
 - Revisió dels codis deontològics del Col·legi d'Infermers i Infermeres de Barcelona i del Consell Internacional d'Infermeria (CIE)
 - Principis generals de la professió infermera
 - Relació dels professionals d'infermeria amb el malalt: principis generals, informació, secret professional i mort.
 - El professional d'infermeria i l'exercici de la professió.

Legislació dins l'àmbit sanitari

- Llei General de Sanitat i Llei d'Ordenació Sanitària de Catalunya
- Drets i deures dels usuaris de la sanitat a Catalunya. Antecedents legals i lleis actuals en relació a:
 - La informació sobre la pròpia salut/procés de morir dignament
 - La intimitat i la confidencialitat de les dades
 - El consentiment informat.
 - La història clínica

- Coneixement dels documents de referència de bioètica: Declaració Universal dels Drets Humans, Informe Belmont, Declaració de Hèlsinki etc.
- Identificar les funcions del Comitè d'Ètica Assistencial

La gestió dels serveis i la qualitat assistencial

- L'entorn sanitari i els seus components administratius
 - Aspectes que influeixen i condicionen la salut
 - Revisió del Sistema Sanitari Espanyol.
 - Model Sanitari Català
- La qualitat assistencial en les cures infermeres
 - Concepte de qualitat de l'atenció sanitària
 - Components i indicadors de la qualitat assistencial
 - Control i garantia de la qualitat
 - La implicació de la infermera en la qualitat
 - Les TIC i la prestació de cures de qualitat

Metodologia

Activitats dirigides

- **Seminaris ABP**

La metodologia docent utilitzada consisteix en integrar tot el currículum d'infermeria, prenent com a nucli central les Competències Infermeres i com a metodologia docent l'Aprentatge Basat en Problemes (ABP). **L'Aprentatge Basat en Problemes (ABP)** es du a terme mitjançant sessions tutoritzades i presencials a l'aula (aules en grups de 20-25 estudiants) per analitzar una situació problema i conduir l'aprenentatge. Mitjançant aquesta situació/problema, l'estudiant adquireix habilitats per afrontar problemes, prioritzar i cercar informació, prendre decisions i avaluar la seva activitat. En l'ABP, el rol de l'estudiant és actiu perquè és el responsable del procés del seu aprenentatge. El rol del professor/a és el de facilitador i guia d'aquest procés en el qual s'hi contemplen tres etapes:

Primera sessió de tutoria

Elecció d'un escenari o situació per consens: Es lliura als estudiants els resums de les situacions que s'hauran de treballar al llarg de la unitat. Aquestes il·lustren quelcom que li passa a una persona, a un grup o a una comunitat en una situació real.

Exploració de la situació: els estudiants mitjançant una pluja d'idees identifiquen quin és el problema i els aspectes rellevants que hi estan relacionats. També, identifiquen el coneixement previ que tenen d'aquest problema i les àrees que necessiten estudiar més a fons per acabar de comprendre'l i poder-lo afrontar. Per mitjà d'un raonament i anàlisi de les dades, els estudiants es fan preguntes per arribar a formular hipòtesis; identifiquen els objectius i els resultats d'aprenentatge a assolir. Amb aquests elements el grup consensua un pla de treball que ha de guiar el seu pla d'estudi per la segona sessió.

Segona sessió de tutoria

Els estudiants expliquen breument la cerca bibliogràfica, les fonts i els recursos utilitzats en el període d'estudi. El grup discuteix les estratègies individuals de cerca i les fonts de consulta utilitzades per valorar críticament la informació recollida (la reputació dels autors, els mètodes d'investigació utilitzats, els mètodes estadístics aplicats...). Es discuteix el pla de treball planificat, on tots els components del grup han de tenir l'oportunitat d'explicar la informació que han estudiat. Amb aquesta posada en comú, els estudiants s'estan capacitant per a l'avaluació crítica i correcció del seu coneixement previ, alhora, que desenvolupa l'habilitat d'avaluar críticament el seu raonament del problema. Com a resultat de la discussió han d'extreure un resum de coneixements i abstracció dels principis i els conceptes que puguin ser aplicats a altres situacions anàlogues.

La situació ha de ser tornada a avaluar per revisar el pla d'aprenentatge i justificar la llista d'hipòtesis per veure si són acceptades, modificades o eliminades.

Tercera sessió de tutoria

En aquesta es fa una anàlisi de la situació problema treballada i es fa una síntesi de l'aprenentatge i objectius assolits. Es tracta de contestar les següents preguntes: Què és el que s'ha après de nou treballant el problema? Com es relaciona aquest aprenentatge amb els objectius? Quins principis o conceptes nous s'han discutit? Quins s'han après? Què del que s'ha après ajudarà a entendre diferents problemes o situacions en el futur? Quines àrees d'aprenentatge es van identificar però no es van treballar? Preguntes totes elles que permeten identificar el coneixement assolit i el que encara resta pendent.

Es finalitza aquesta tercera sessió amb l'autoavaluació, l'avaluació entre iguals i la del professor/a.

El 4 casos/problemes que es treballaran a les classes d'ABP estan relacionats amb els continguts de l'assignatura: "aspectes ètics de la infermeria", "legislació sanitària i relació amb la professió infermera", "gestió i qualitat dels serveis infermers"

• Teoria

Es realitzaran 4'5 hores de teoria amb la finalitat d'ampliar el coneixement teòric. Les classes es faran seguint el calendari acadèmic del curs 2015-2016 disponible a la web de la Facultat de Medicina (grau en infermeria). La teoria treballada durant aquestes 4'5 hores formarà part dels continguts de la prova escrita.

- **Tutories individualitzades:** es podran concretar de tutories específiques contactant prèviament per e-mail amb el professor/a.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Aprenentatge Basats en Problemes (ABP)	24	0,96	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18
Teoria	4,5	0,18	7, 12, 14
Tipus: Autònomes			
Definició de paraules clau, estratègies de cerca, consulta de bases de dades, lectures comprensives, realització d'esquemes/mapes conceptuals.	44	1,76	1, 3, 5, 8

Avaluació

Sistema d'avaluació:

Aquesta assignatura té una avaluació continuada organitzada en 2 mòduls, cada un dels quals té assignat un pes específic en la qualificació final:

- Mòdul 1: seminaris d'ABP que s'avalua de forma continuada i formativa i té un pes del 60%.
- Mòdul 2: Prova escrita amb un pes del 40% en total. La prova consta de preguntes tipus test i de resposta curta sobre els continguts treballats durant les 4 situacions d'ABP + els continguts de les classes de teoria (4'5 hores). La data d'examen quedarà determinada pel calendari d'exàmens de la UAB del curs 2015-2016.

Criteris d'avaluació:

- **PER APROVAR L'ASSIGNATURA** caldrà:

Haver-hi assistit a un mínim del 70% de l'ABP per poder ser avaluat i realitzar la prova escrita. Cal treure com a mínim un 4'5 en la nota de la prova escrita i un mínim de 5 en la nota de l'ABP, per tal de fer el calcul de la nota final. La qualificació final és la mitjana ponderada entre la nota de l'ABP i la nota de la prova escrita. Per tal d'aprovar l'assignatura cal una nota mínima de 5.

***Important:**

S'entendrà com a No Avaluable (NA) aquella situació en la qual no s'hagi realitzat alguna de les activitats d'avaluació i sempre que l'estudiant falti a més del 70% en l'ABP.

Un No Avaluable (NA) en alguna de les activitats avaluatives, promitjarà com a zero (0). Exemple: l'estudiant fa l'ABP però no fa l'examen (o viceversa).

No Avaluable implica exhaurir els drets inherents a la matrícula de l'assignatura.

El tractament eventual de casos particulars: és realitzarà a partir d'un comitè docent expert on s'avaluarà la situació/particular de l'estudiant i es prendran les decisions més adients.

Els estudiants que no hagin superat l'assignatura per mitjà de l'avaluació continuada es podran presentar a una prova final de síntesi establerta segons el calendari d'exàmens de la UAB pel curs 2015-2016.

Els criteris per poder-se presentar a la prova de síntesi són: Tots aquells estudiants que no hagin superat l'avaluació continuada amb una nota diferent de No Avaluable (NA) o zero (0).

No es realitzaran proves escrites fora de la data anunciada en el calendari d'exàmens de la Facultat de Medicina de la UAB-Grau d'Infermeria (curs 2015-2016)

Obtenció de la qualificació final:

Segons l'acord 4.4 del Consell de Govern 17/11/2010 de la normativa d'avaluació, les qualificacions seran:

- Suspens < 5
- Aprovat: de 5 a 6,9
- Notable: de 7 a 8,9
- Excel·lent: >9
- Matrícula d'honor: >9

Segons la normativa sobre règim de permanència als estudis oficials de grau i de màster de la Universitat Autònoma de Barcelona, es consignarà un "No avaluable" a aquells estudiants que no han pogut aportar prou evidències d'avaluació. Això implica exhaurir els drets inherents de la matrícula de l'assignatura.

* Es considerarà criteri per assignar "No Avaluable":

- No assoliment de les hores establertes en aquest guia.
- La no presentació dels treballs dins dels terminis establerts pel professorat.

Revisió d'examen:

Una vegada publicada la nota final, l'examen podrà ser revisat per l'estudiant en el període determinat per la "revisió d'examen". El professor/a informarà, a tots els estudiants, de la data de la revisió a través del Campus Virtual de l'assignatura. No s'acceptaran sol·licituds de revisió d'examen en dates fora del límit establert.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Prova escrita	40%	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18
Seminari ABP	60%	1	0,04	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18

Bibliografia

Llibres:

1. Antón Almara P. Ética y legislación en enfermería. Barcelona: Masson; 2000.
2. Ayuso Murillo D, Grande Sellera RF. La gestión de enfermería y los servicios generales en las organizaciones sanitarias. Madrid: Diaz de Santos; 2006.
3. Cortina A, Torralba MJ, Zurgasti J. Ética y legislación en enfermería: análisis sobre la responsabilidad profesional. Madrid: Mc Graw-Hill/ Interamericana de España; 1997.
4. Davis AJ, Tschudin V, de Raeve L. Ética en enfermería: conceptos fundamentales de su enseñanza. Madrid: Triacastela; 2009.
5. Fry ST, Johnstone MJ. Ética en la práctica de enfermería: una guía para la toma de decisiones éticas. México: Manual Moderno; 2010.
6. Gafo, J. Ética y legislación en enfermería. Madrid: Universitas; 1994.
7. Ortega Vargas, Mª C. Manual de evaluación de la calidad del servicio en enfermería: estrategias para su aplicación. México, DF: Editorial Médica Panamericana; 2009.

Altres recursos:

Pàgines web d'interès:

1. Abedis Donabedian. Instituto Universitario UAB [sede web] Barcelona:fadq.org. Disponible en: www.fadq.org
2. Col·legi Oficial Infermeres i Infermers de Barcelona [sede web]. Barcelona: coib.cat; [actualitzat al juny de 2015; accés el 25 de juny de 2015]. Disponible en: www.coib.cat
3. Fundació Víctor Grífols i Lucas [sede web] Barcelona: fundaciongrifols.org; 2009 [actualitzat al juny de 2015; accés el 25 de juny de 2015]. Disponible en: fundaciongrifols.org
4. Generalitat de Catalunya, Departament de Salut [sede web]. Barcelona: gencat.cat; 1995 [actualitzat al juny de 2015; accés el 25 de juny de 2015]. Disponible en: www.gencat.cat
5. Institut Borja de Bioètica [sede web]. Barcelona: ibbioetica.org; [actualitzat al juny de 2015; accés el 25 de juny de 2015]. Disponible en: www.ibbioetica.org/es

Bases de dades:

1. Cuiden [base de dades en internet]. Granada: Fundació Index [actualitzada el juny de 2015; accés el 25 de juny de 2015]. Disponible en: [Http://www.doc6.es/index](http://www.doc6.es/index).